09

බුදු දහමින් හෙළිවන සිතීමේ හා විමසීමේ නිදහස

එක් සමයෙක, ස්වකීය ශ්‍රාවක භික්ෂු පිරිසක් සමග කොසොල් රට චාරිකාවේ සැරිසරමින් සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ කේසපුත්ත නම් නියම්ගමට වැඩි සේක. එහි වාසය කළෝ කාලාම ගෝත්‍රයට අයත් මිනිස්සු ය. ඔවුහු සිය ගමට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි පුවත ඇසූහ. එසේ ම ඒ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ අරහත් ය, සම්මා සම්බුද්ධ ය, යනාදී වශයෙන් උන් වහන්සේගේ උතුම් වූ කීර්ති ඝෝෂාව දන ගත් හ. එවැනි රහතුන් වහන්සේ දක්නට ලැබීම සැපතකැයි ඔවුහු සිතූහ.

ඉක්බිති කේසපුත්ත නියම්ගම් වැසි කාලාමයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවූහ. ඇතැමෙක් උන් වහන්සේ වැඳ එකත්පසෙක හුන්හ. ඇතැමෙක් උන් වහන්සේ සමග සතුටු සාමීචි කතාවෙන් පසු වූහ. ඇතැමෙක් එබඳු කතා නිමවා පසෙක හුන්හ. මේ අතර සමහර කාලාමයෝ සිය නම්ගොත් පවසා පසෙකට වූහ. අනතුරුව ඔවුහු බුදුරජාණන් වහන්සේට මෙසේ කීහ:

"ස්වාමීන් වහන්ස, බොහෝ මහණ බමුණෝ කේසපුත්තයට එති. ඔවුහු තම තමන්ගේ ආගමික මතය ම පවසති; එයට ම ප්‍රශංසා කරති; අනුන්ගේ මතයට ගරහති; හෙළා දකිති; බැහැර කරති. තවත් මහණ බමුණෝ ද සිය මතය ම කියමින්, පසසමින් අනුන්ගේ මතයට ගරහමින්, හෙළා දකිමින් ප්‍රතිවාද නගති. ස්වාමීනි, මේ මහණ බමුණන් අතරෙන් කවරෙක් සත්‍ය ප්‍රකාශ කරත් ද? කවරෙක් අසත්‍ය ප්‍රකාශ කරත් ද යි අප තුළ උපදින්නේ සැකයකි, විමතියකි."

ඔවුන්ට පිළිතුරු දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ: "කාලාමයෙනි තොප සැක ඉපදවීම සුදුසු ය. කවරෙක් සත්‍ය කියන්නේ ද, කවරෙක් අසත්‍ය කියන්නේ ද යි සැකය, විමතිය මතුකිරීම සුදුසු ය. සුදුසු තැන්හි ම ඔබ තුළ සැකය ඉපදී තිබේ. කාලාමයෙනි, මෙහි එන්නැ"යි වදළ බුදුරජාණන් වහන්සේ, යමක් පිළිගතයුත්තේ කෙසේ ද යි ඔවුනට පෙන්වා දුන්හ.

ඒ අනුව,

1. ආරංචි මාත්‍රයෙන් හෝ
2. පරම්පරාවෙන් පැවත එන නිසා හෝ
3. මෙය මෙසේ වී යැයි කටකතා මගින් හෝ
4. අපගේ ඉගැන්වීම සමග ගැළපේ යැයි කියා හෝ
5. මෙය තර්කානුකූල යැයි කියා හෝ
6. න්‍යායානුකූල යැයි කියා හෝ
7. මතුපිට ස්වරූපය අනුව හෝ
8. තම දෘෂ්ටිය අනුව සැසඳෙන්නේ යැයි කියා හෝ
9. සුදුසු බව පෙනේ යැයි කියා හෝ
10. මේ ශ්‍රමණයා අපගේ ගුරුවරයා යැයි කියා හෝ යමක් නොපිළිගත යුතු ය.

තව දුරටත් කේසපුත්ත නියම්ගම කාලාමයින්ට දහම් දෙසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ අප විසින් යමක් පිළිගත යුත්තේ කෙසේ ද යි පැහැදිලි කර දුන්හ.

"කාලාමයෙනි, මේ දහම් අකුසල් ය, මේ දහම් වරද සහිත ය, මේ දහම් නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දේ ය, මේ දහම් සපුරා ගත්, සමාදන් කොට ගත් තැනැත්තාට අවැඩ පිණිස ම, දුක් පිණිස ම වන්නේ යැයි යම් කලෙක ඔබට ම වැටහේ නම් එකල්හි එය බැහැර කළ යුතු ය."

"කාලාමයෙනි, ඔබ කුමක් සිතන්නේ ද? පුද්ගලයකුගේ සිත තුළ උපදනා ලෝභය ඔහුට හිත පිණිස වේද අහිත පිණිස වේද?"

"ස්වාමීනී, අහිත, අවැඩ පිණිස ම වේ" යැයි කාලාමයෝ උත්තර දුන්හ.

"කාලාමයෙනි, ලෝභී වූ ඒ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ ඔහුට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස ම, දුක් පිණිස ම වේ. ඔහු සතුන් මරයි, සොරකම් කරයි, පරදර සේවනයෙහි යෙදෙයි, බොරු කියයි, අනුන් ද ඒවාට පොළඹවයි."

"එසේ ය, ස්වාමීනි,"යි කාලාමයෝ පැවසූහ.

"කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් ද යි සිතවු ද? පුද්ගලයාගේ සිත තුළ උපදින ද්වේෂය ඔහුට හිත පිණිස වේ ද අහිත පිණිස වේ ද?"

'ස්වාමීනී අහිත පිණිස ය.'

"කාලාමයෙනි, ද්වේෂ සහගත වූ මේ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ ඔහුට බොහෝ කලක් අවැඩ, දුක් පිණිස වන දේ කරයි. සතුන් මරයි...... අනුන්ව ද ඒවාට පොළඹවයි".

"එසේ ය ස්වාමීනී" කාලාමයෝ පැවසූහ.

"කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් ද යි සිතවු ද? පුද්ගලයාගේ සිත් තුළ උපදිනා මෝහය ඔහුට හිත පිණිස වේ ද, අහිත පිණිස වේ ද?"

"ස්වාමීනී අහිත පිණිස ය."

"කාලාමයෙනි, මෝහ සහගත වූ පුද්ගලයා එයින් පෙළුණේ බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස වන දේ කරයි. සතුන් මරයි..... අනුන් ද ඒවාට පොළඹවයි."

"එසේ ය ස්වාමීනි"

"කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් සිතවු ද? (ඉහත කී ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ආදිය) මේ දහම් කුසල් වේ ද? අකුසල් වේ ද?"

"ස්වාමීනී අකුසල් ය."

"කාලාමයෙනි මේ දහම් නිවැරැදි වේ ද? වැරැදි වේ ද?"

"ස්වාමීනී වැරැදි ය."

"නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දේ ද? පසසන ලද්දේ ද?"

"ස්වාමීනී ගර්හිත ය"

"පිරිපුන් කොට සමාදන් කොට ගැනීමෙන් අවැඩ, දුක් පිණිස වේ ද? එසේ නොවේද?

"ස්වාමීනී දුක් පිණිස ම වේ."

ඉහත දක්වන ලද්දේ කේසපුත්ත නියම්ගම කාලාමවරුන් හා බුදුරජාණන් වහන්සේ අතර ඇති වූ ධර්ම සාකච්ඡාවේ මුල් කොටසයි. එයින් උගත හැකි ඉතා වැදගත් කරුණු රාශියක් ඇත. එනම්, ගුරුවරයාගෙන් අසාගත් පමණින්, පරපුරෙන් ආ පමණින්.......ආදී වශයෙන් යම් ප්‍රකාශයක් අප විසින් විමසීමකින්, විචාරයකින් තොරව නොපිළිගත යුතු බවයි.

තව ද යම් ක්‍රියාවක් 1. කුසල් ද අකුසල් ද,
2. නිරවද්‍ය ද සාවද්‍ය ද
3. නුවණැත්තවුන් විසින් ගරහන ලද්දේ ද, පසසන ලද්දේ ද?
4. පිරිපුන් කොට සමාදන් කොට ගත් තැනැත්තාගේ අහිත පිණිස,

දුක් පිණිස වේ ද? හිතසුව පිණිස වේ ද? යනුවෙන් තමන් විසින් සිතා විමසා තීරණය කළ යුතු බවයි.

පාසල් සිසුන් වන අපට මෙන් ම සමාජයේ ජීවත්වන සියල්ලන්ට ම නිදහස තිබිය යුතු ය. එය ආර්ථික නිදහස, දේශපාලන නිදහස, සමාජීය නිදහස ආදි වශයෙන් විවිධාකාර ය. එකී කවරාකාරයේ නිදහසක් වුව ද, කායික, වාචසික හා මානසික වශයෙන් ක්‍රියාවට නැංවීමට කවරෙකුට වුව ද අවස්ථාව තිබිය යුතු ය. සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමේ නිදහස එහි පදනමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වූ සමයෙහි පැවති වෛදික, බ්‍රාහ්මණ ආගමික ඉගැන්වීම් තුළ එබඳු නිදහසක් නොතිබිණ. පිළිගත යුතු ම යැයි ඇදහීමට, විශ්වාස කිරීමට පොළඹවන ලද ඉගැන්වීම් රාශියක් බමුණෝ දේශනා කළහ. එහෙත් බුදුදහම එසේ මිනිස් සිත වහල් භාවයේ තැබීමට ක්‍රියා නොකළේ ය. පුද්ගලයාගේ චින්තනය හා වීමංසනය පිළිබඳ අයිතියත්, නිදහසත් අගය කරමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් කරන ලද දේශනා රාශියකි. ඉහත කී කාලාම සූත්‍රය ඉන් එකකි. එහෙත් එහි අසීමිත චින්තනමය නිදහසක් ඇතැයි අප නොසිතිය යුතු ය. එහි එන නිදහස කුසල, අකුසල සීමාවන් තුළ රැඳී පවතී. මෙය අකුසල් ය, මින් අවැඩක් වේ යැයි සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමටත් මෙය කුසල් ය, මින් හිතසුව සැලසේ යැයි සිතා විමසා ක්‍රියා කිරීමටත් මෙහි දී නිදහස ලැබේ. කාලාම සූත්‍රයේ එන චින්තන නිදහස ලෝකයේ පෙර අපර දෙදිග ම බොහෝ බෞද්ධ අබෞද්ධ විද්වතුන්ගේ අවධානයටත් පැසසුමටත් ලක් වූවකි. ලෝකයේ ආගම් පිළිබඳ ඉතිහාසයේ කිසි තැනක මෙබඳු නිදහසක් දක්නට නොලැබෙන බව විද්වත් මතයයි.

මේ අනුව එක් අතකින් ගතානුගතිකත්වයෙන් ද අනෙක් අතින් තර්කය, න්‍යාය වැනි බුද්ධිවාදී පෙළඹවීම්වලින් ද , එසේ ම පුද්ගලයින් ප්‍රමාණත්වයෙන් ගැනීම ආදියෙන් ද තොර ව සහේතුක ව, සාධාරණ ව හා නිදහස් ව සිතා විමසා තීරණ ගැනීමට අනාගතයට මුහුණ දෙන දූ පුතුන් වශයෙන් අප ද හුරු පුරුදු විය යුතු ය. බුදුදහම ඒ සඳහා අපට මග පෙන්වයි.

සාරාංශය

අංගුත්තර නිකායේ කාලාම සූත්‍රය යම් කරුණක් නොපිළිගත යුත්තේ කවර කරුණු අනුව ද, පිළිගත යුත්තේ කවර කරුණු අනුව ද යන්න පෙන්වා දෙයි. ඒ අනුව එකහෙළා නොපිළිගත යුතු කරුණු 10ක් පෙන්වා දී තිබේ. එසේ ම යමක් පිළිගැනීමේ දී කරුණු 4ක් යටතේ නිදහස් ව සිතා විමසා ක්‍රියා කළ යුතු බව ද පෙන්වා දෙනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. කළයුත්ත නොකළයුත්ත තීරණය කිරීමේ දී පදනම් කර නොගත යුතු යැයි කාලාම සූත්‍රයෙන් දක්වා ඇති කරුණු දහයක් නම් කරන්න.
2. යමක් පිළිගැනීමේ දී අනුගමනය කළයුතු බුදුරදුන් අනුදත් ක්‍රමය කුමක් ද යි පැහැදිලි කරන්න.

පුහුණුවට

වීමංසකේන භික්ඛවේ භික්ඛුනා
පරස්ස චේතෝපරියායං
අජානන්තේන තථාගතේ
සමන්නේසනා කාතබ්බා
සම්මාසම්බුද්ධෝ වා නෝ වා
ඉති විඤ්ඤාණාය.

(වීමංසක සූත්‍රය - මජ්ඣිම නිකාය)

මහණෙනි, අනුන්ගේ සිත් හසර නොදන්නා විමසන සුලු භික්ෂුව විසින් සම්මා සම්බුද්ධ වේ ද නොවේ ද යි තථාගතයන් වහන්සේ වුව ද විමසා බැලිය යුතු වෙයි.